

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Principia Juris Canonici : Ex Libro ... Decretalium Gregorii
IX. Pontificis M / Antehac In Alma & Archi-Episcopali
Benedictina Universitate Salisburgensi**

König, Robert

Salisburgi, 1725

VD18 80460518

36. De Transactionibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61781](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61781)

folius principaliter obligantis; ut est depositum. Culpa lata & levis vindicatur in illis contractibus, in quibus vertitur utilitas utriusque contractantis, ut sunt emptio venditio, locatio conductio, societas, pignus, &c. Culpam latam, levem, & levissimam recipiunt contractus illi, qui unice vergunt in utilitatem principaliter obligati, ut est commodatum. *d. l. 5. §. 2. ff. commodati.* Exceptiones suis locis dabimus.

§ 8 *Casus fortuitus* est inopinatus eventus, quem quis, cum accidit, vel non potuit humano consilio praevidere, vel saltem praevisum non avertere. *l. 18. l. 19. ff. Commodati. l. 1. §. 4. ff. de O. & A.* Quod pertinent naufragia, inundationes, terræ motus, incendia ex fulmine orta, mortes animalium, ruinæ ædium, incursum hostium, prædonum impetus, fugæ servorum, violentiæ ventorum, turbinum, pluviarum, grandinum, immodicus solis æstus, insolitum frigus, & hujusmodi tempestates, quæ coelitus solent immitti. De his & similibus casibus fortuitis universim tenendum est, quod per se loquendo in nullo contractu præstentur. *l. 23. ff. de R. F.*

Dixi: *per se loquendo*: nam fallit I. si conventum sit ab initio, ut accipiens etiam de casu fortuito teneatur, idque si illa conventio expressa sit, sive tacita. *l. 5. §. 3. ff. Commodati. l. 1. §. 35. ff. Depositi.* Fallit II. Si dolus vel culpa casui causam dederit. *d. l. 5. §. 4. & 7. ff. Commodati. l. 1. §. 4. ff. de O. & A.* Fallit III. Si culpabilis mora casum præcesserit. *c. un. de Commodato. l. 12. §. 3. Depositi.* Confer. P. Engel *ad h. l. §. 7.*

§. X.

§ 9 *Contraria Pacto* sunt metus, dolus & error. *Metus*: quia conventio metu facta de jure merito subsistit quidem, sed quoniam æquitas eadem deficit, effectus est inefficax. *l. 3. §. 1. ff. de Constit. pec. & licet producat actionem, eadem*

tamen exceptione perpetuâ metus est elidibilis. *arg. §. 3. Instit. de Except. Dolus*: ita enim Prætoris edicto cautum est: *Pacta conventa, quæ dolo malo facta non erunt, servabo. l. 7. §. 7. ff. h. t. Error*: qui vel versatur circa ipsum corpus, quod in pactum, aut contractum venit: vel circa materiam, ex qua illud corpus est; vel circa accidentia corporis. Si primum, pactum omni jure nullum est: ut si emam vitrum, putans esse gemmam. Ratio est: quia excludit omnem consensum, errantis quippe (circa substantiam) nullus est consensus. *l. 8. §. 9. C. de Juris. & facti ignor.* Si secundum, pactum, aut contractus pariter nullus est. Sic si emam scyphum putans esse aureum, cum totus sit æneus, emptio nulla dicitur in *l. 3. §. 2. ff. de Contrab. empe.* Secus foret, si tantum ex parte esset æneus. *l. 14. ff. Eod.* Excipiuntur stipulatio, & pignus, qui duo contractus non vitiantur per errorem in materia. *l. 22. ff. de V. O. l. 1. §. 2. ff. de Pignor. act.* Si tertium, id est, si error sit circa accidentia corporis, pactum & contractus quicumque ille sit, valet: quia hic adest sufficiens consensus; hoc ipsum enim, quod error tantum versetur circa qualitates accidentales, jam substantia rei est sufficienter voluntaria. Unde sequitur tale pactum aut contractum alterâ parte nolente non posse rescindi, sed tantum debere ad æqualitatem reduci per *l. 2. C. de Rescind. vendit.*

TITULUS XXXVI. De Transactionibus.

SUMMARIA.

1. Transactionis homonymia.
2. Et definitio.
3. Usque 8. Quis transigere possit?
8. Regulariter nemo cogitur transigere.
9. Usque 17. De quibus transigi possit?
18. Quomodo fiat transactio?
19. Finis.
20. Usque 23. Et effectus transactionis.
23. Quibus modis rescindatur transactio?

§. I.

Transactionis nomen generale est, & dupliciter sumitur; latè & strictè. Latè sumptum quancunque actionis terminationem, ideòque etiam iuramentum litis decisorium, compromissum, amicabilem compositionem, præscriptionem, sententiam Iudicis, aliòsque modos finiendarum litium complectitur per l. 229. & 230. ff. de V. S. Specialiter verò & strictè usurpatur pro rei dubiæ, & litis incertæ non gratuita remissione, in qua acceptio.

§. II.

Definitur transactio, quòd sit rei dubiæ, & litis incertæ, nec finitæ conventa decisio, aliquo dato, retento, vel promisso. Colligitur ex l. 1. ff. & l. 38. C. h. t.

§. III.

Causa efficiens Transactionis sunt Transigentes. Possunt autem transigere omnes, quibus vel natura, vel lex impedimento non est. A natura est consensus defectus: transactio namque in se conventionem & consensum includit l. 1. §. 3. ff. de Pactis. Lege transigendi facultas adimi censetur iis, qui non habent liberam rerum administrationem: transactio enim species quædam est administrationis & alienationis arg. l. 4. C. de Prædiis minor. Hinc

Deduces I. Prælatos Ecclesiasticos non posse transigere super rebus Ecclesiarum immobilibus, vel mobilibus pretiosis, sine solennitatibus alienationis de Jure Can. requisitis arg. c. 5. de Reb. Eccles. alien. extrav. ambrosiana. Panormit. c. 1. de Deposito. num. 8. Et hoc verissimum censeo, quando Ecclesia est in possessione rei, vel si non sit in possessione, saltem aliud jus in re habere videtur, & vi transactionis possessionem, vel alius jus in re dimittere deberet, quantumvis in vicem receptâ pecuniâ. Quòd si verò Ecclesia nec possessionem, nec aliud jus in re obtineat,

sed tantum spem, & jus ad rem dubium, non improbabile est, quòd docet Quarant. cit. alienatio rer. Eccles. u. 43. sine aliqua solennitate transigi posse: quia hoc casu non agitur de aliquo amittendo, sed magis de non acquirendo; constat autem, quòd licet Prælati amittendo vel alienando Ecclesiam damnificare non possit, nihilominus, vel maximè nocere valeat negligendo, & non agendo, vel acquirendo, quòd posset, vel deberet.

Deduces II. Oppidum, seu universitatem non posse sine Principis facultate transigere super bonis & juribus suis immobilibus, si ex tali transactione sequatur alienatio: quia communitates, oppida, & universitates quo ad suos contractus reputantur pro pupillis & minoribus. Ergo sicut pupilli & minores nequeunt transigere sine Curatorum & Tutorum auctoritate, & quo ad immobilia, quando sequitur alienatio, sine iudicis decreto l. 25. & 33. C. h. t. d. l. 4. C. de Prædiis minor. ita nec communitates seu oppida sine Principis facultate validè per transactionem alienare poterunt. arg. l. fin. C. de Vendend. reb. civit.

Dixi: Si ex tali transactione sequatur alienatio: quia si transactio fieret ita, ut res controversa remaneret penes universitatem, traditâ duntaxat pecuniâ adversario ad sedandas lites, tunc non incongruè asseruerim, tenere hujus modi transactionem; etiam irrequisitâ Principis licentiâ, quandoquidem sic possessio potius firmatur.

Deduces III. Possessores majoratus, vasallos, & hæredes fideicommissi gravatos transigere non posse super bonis, quibus respectivè gaudent. Molina de F. & F. tr. 2. disp. 557. §. qui alien. non potest. Ratio est: quia circa hujusmodi bona absolutè prohibita est alienatio. Ergo & prohibita est circa eadem transactio. arg. d. l. 4. C. de Prædiis minor.

Sunt tamen casus excepti, in quibus vasalli, hæredes gravati, & possessores majoratus

transigere valent. *Primus* est, si transactio fiat inter fideicommissarium, & heredem gravatum, inter dominum directum & vasallum: quia tunc cessat finis prohibitionis, ne scilicet bona vinculata transeant in extraneas manus, nescio eo, in cuius favorem intelliguntur vinculata. *Secunda* est, quando in transactionem consentiunt illi omnes, in quorum gratiam interdicta est alienatio & transactio accedentibus debitis solennitatibus: quia tunc nulli fit præjudicium, definitque prohibitionis ratio. *L. I. C. de Fideicommiss.* *Tertius* casus est, quando res, de qua transigitur, remanet penes possessorem feudi, vel majoratus, collatâ adversario certâ pecuniæ quantitate ad conciliandam controversiam. *Panorm. in c. 3. n. 3. h. t.* idque ideo: quia per talem transactionem nullum jus fideicommissarii, domini directi, vel successorum in majoratu læditur. *Quartus* est, si transactio sit necessario, vel ex necessitate aut præscripto statu, seu legis: vel ex iussu, aut sententia iudicis: regulare enim est, in omnibus rebus à jure alienari prohibitis, quòd voluntariè nequeant alienari, benè tamen necessario: quia jura quidem obsistunt privatis contractuum conventionibus, non autem iudicis coactionibus. Atque juxta has exceptiones explicari possunt textus in *l. 36. ff. Ad Scutum Trebell. in l. 104. ff. de Solut.* Item textus in *c. 5. §. penult. si de feudo defuncti & c. lib. 2. f. tit. 26. & tit. 43. c. un. de controvers. inter vasallum & c.* nisi dicere malis hæc duo capita per *cap. Imperialem de prohibita feudi alienatione per Frideric. 2. f. 55.* recantata esse.

7 *Deduces* IV. Procuratorem in rem alienam non posse transigere sine speciali mandato ad alienandum, sive fuerit generalis ad omnes lites, omniâque negotia; sive specialis ad aliquas lites, vel certa negotia. *Covarr. l. I. V. R. c. 6. n. 3.* Textus de Procuratore generali sunt in *l. 60. & 63. ff. de Procuratorib. c. 4.*

Eod. in 6. de special. in l. 13. ff. de Pactis. l. 7. C. b. t. l. 4. C. de Novation. Nec incongruè benè ratione hoc decernitur, siquidem mandatum ad augendum, vel defendendum non est ad transigendum, vel alienandum *d. l. 63. ff. de Procurat.* sicque procurator transigens excederet limites mandati. Plerique tamen hanc prohibitionem limitant, asseruntque Procuratorem generalem *cum libera* (intelligitur Potestate administrandi) posse transigere, eo quòd mandatum generale cum illa clausula assumat vires specialis mandati, & ad omnia sufficiat, ad quæ requiritur speciale mandatum per *l. 58. ff. de Procuratorib. d. c. 4. Eod. in 6. l. 17. §. fin. ff. de Furejur.* Sed non libenter sine exceptione huic limitationi annuo: quia in his negotiis, quæ possunt Domino maximum detrimentum asserre, requiritur individuum, & specialissimum mandatum. Vide *Barb. in claus. 35. n. 26.*

Quæstio superest: num partes etiam nolentes ad transactionem compelli possint? Quod negandum per expressum textum in *Novell. 124. in fine.* Ratio est: quia regulariter nemo invitus tenetur cedere jure suo; quemadmodum nec contrahere *l. invitum 1. C. de Contrah. empt.* atqui transigendo jus aliquod dimitti debet, cum quævis transactio fiat aliquo dato, aliquo retento. Ergo

Verum ut hoc ita se habeat, ita certis casibus contrarium obtinet. Nam I. si partium jura sint omnino æqualia, & lis ita intricata, ut aliter expediri, & decidi nequeat, rectè a Judice pro concordatione per modum quædam sententiæ transactio imponitur *arg. c. 1. dist. 90.* ubi discordantes vel ratione, vel potestate ad concordiam trahendi dicuntur; aliter enim ad æqualitatem juris proportionatè utrique parti competentis perveniri haud poterit. *Zoël. de Treuga & pace n. 2.* II. Si ex continuatione litis timeatur periculum armorum, vel perturbatio pacis publicæ, ut si

magna familiae & civitates pertinaciter inter se litigent: tunc enim pro conservatione boni communis potest Superior litigantes ad concordiam cogere juxta *Novell 17. c. 2.* quod mediante transactione facillimè fieri potest.

III. Ad transigendum quis cogi poterit, si de tali re lis sit, circa quam Judex liberam habet disponendi facultatem, quemadmodum S. Pontifex circa beneficia Ecclesiastica: tali siquidem casu jus, quod transigens aliquo modo remittere cogitur, non habet nisi dependenter à voluntate cogentis. Colligitur ex *c. cum inter 16. de Elect.* ubi Papa litigantem super beneficio, & sententiam instanter postulantem, ad componendum invitum coëgit.

Planè licet regulariter nolentem ad transigendam compellere nemo valeat, suadere tamen transactionem in dubio non solum potest sed quasi ex officio tenetur Judex, praesertim si causa sit valde ardua: ne lites cum magnis partium sumptibus protrahantur, & fortan neutri per sententiam plus acquiratur, quam per transactionem, sicque frustra fiant lites expensae.

§. IV.

Materia, seu Objectum Transactionis est res dubia, & lis incerta, & necdum finita. *l. 1. ff. h. t.*

Dicitur I. *res dubia*: nam si alicui ex transigentibus certò constaret, rem, de qua agitur, ad alterum pertinere, non subsisteret transactione, nec in foro interno, nec in foro externo. Non in interno: quia nullus esset titulus, per quem transigens posset aliquid recipere, ob quod recederet ab actione, si esset actor; vel retinere, si esset reus: non enim verus Dominus praesumitur omninò liberè acquiescere illi acquisitioni, vel retentioni, sed involuntariè mixtè, eò modò, quo mutuatarius acquiescit solutioni usurarum. Non in externo: quia jura expressè irritant transactionem de re certa, quae scilicet certè & determinatè pertinet

ad alterum ex transigentibus; consequenter si quid ejus nomine datum vel remissum est, conditione indebiti repetere licebit. *l. 65. §. 1. ff. de Condict. indeb. l. 12. l. 19. C. h. t. Panormit. in c. super eo. h. t. in fin.*

Dicitur II. *Et lis incerta*: ubi per litem incertam non tantum intelligimus licem, quae de praesenti jam mota, & in judicium deducta est, sed etiam quam timemus, ne moveatur, & in judicium aliquando deducatur. *l. 2. C. h. t. Molina de F. & F. disp. 556. in princ.*

Dicitur III. *Et nondum finita*: cenletur autem lis nondum finita tunc, quando sententià Judicis finem nondum accepit. Super re itaque judicata transactio fieri non potest. *l. 32. C. h. t. l. 23. §. 1. ff. de Condict. indeb.* sine dubio ideo: quia res judicata non est res dubia, non lis incerta, sed liquida, & certissima constituitur: cum res judicata pro veritate habeatur. *l. 207. ff. de R. F.* Quòd si appellationis, vel in integrum restitutionis solennitate sententia suspensa fuerit, vel aliàs remedio quodam infirmari, sive dubia reddi possit, quin transactio interposita valeat, dubitare non sinunt *l. 7. ff. §. l. 32. C. h. t. d. l. 23. §. 1. ff. de condict. indeb.* Amplius, etsi appellatum non sit; si tamen negetur judicatum esse, vel ignorari possit, an judicatum sit? transactio procedet. *l. 11. ff. h. t.*

Tametsi verò regulariter de quibuslibet rebus & causis controversis transigere permixtum sit; quaedam tamen, licet & ipsae dubiae & incertae sint, transactionem respuunt. Sic I. *in c. fin. h. t.* prohibetur omnis transactio vel compositio de Matrimonio dissolvendo: quia Matrimonium semel contractum non amplius subest dispositioni contrahentium, sed Ecclesiae. Latè Sanchez de *Matrim. l. 2. disp. 14.* ubi docet prohibitionem hanc procedere, quando per transactionem vel compositioem aliquid fit contra vinculum matrimoniale; secus, si fiat pro matrimonio, ut si

si partes contendentes de matrimonio per transactionem vel compositionem inducuntur ad contrahendum de novo, si non adsit impedimentum, vel tale, quod dependeat ab earum voluntate. Alia ratio est in sponsalibus de futuro: hæc enim inter puberes mutuo consensu seu remissione rursus dissolvi possunt, consequenter desuper transigi, si dubia sint. Quod addo: quia si duo sponsi ultrò à sponsalibus validè contractis recedant, licet non gratis, sed unus v.g. det certam pecuniã, ut alter obligationem quæ sitã remittat, transactio non erit.

13 II. Quamvis in causis beneficialibus amicablem compositio, imò etiam transactio (modò non interveniat quid temporale) non sit absolutè prohibita, eam tamen citra labem simoniæ, saltem contra Jus Canonicum, privatã auctoritate fieri nunquam posse, textus sunt in c. 4. 6. & 7. h. t. Secùs se res habet in aliis rebus Spiritualibus, in quibus privatã quoque auctoritate tam compositio, quàm transactio absque omni simonia fieri potest; modò nihil temporale interveniat, aut tradatur pro spirituali, sed res spiritualis detur pro spirituali, c. 6. & ult. de rer. permut. & modò res illa, quæ alteri in compensationem ceditur, sit pars litis. Quod addo: quia si non sit pars litis, & insuper talis, ut in alterum transferri, aut alienari nequeat sine Prælati auctoritate, omninò ad valorem transactionis non minus, quàm in materia beneficiali, requiratur auctoritas legitimi superioris. Quod idem dicendũ, si transigentes intendant transactionem perpetuam, quæ etiam successores afficiat juxta c. 5. h. t. Quomodo etiam, si super decimis cum Laicis sit transactio, ex speciali juris dispositione confirmatio S. Pontificis requiritur, vel saltem Episcopi. c. 2. & 8. h. t. Azor. *Instit. Moral. p. 1. l. 7. c. 26. q. 5. & 6.*

14 III. Non procedit transactio super testamento, & super iis, quæ complectitur, nisi toto testamento inspecto, iisque plenè cognitis,

quæ in eodem continentur. l. 6. & 12. ff. h. t. & hoc tum propter periculum fraudis, ne capitiolè fiat transactio, tanquam super re necdum cognitã: tum etiam favore testatoris defuncti, ut ejus ultima voluntas agnoscatur.

IV. Non valet transactio super alimentis, alicui testamento, codicillis, vel etiam donatione mortis causã relicta, nisi fiat decreto Judicis cognitã causã, & probata, per quam constet, alimentarium fieri melioris conditionis. l. 8. ff. l. 8. C. h. t. maximã certè aequitate: plerumque enim hi, quibus alimenta relicta erant, faciliè transigebant, contenti modico præsentis unde fiebat, ut postea laborarent egestate contra testatorum voluntatem, qui vix aliquando legant alimenta, nisi egentibus, aut iis, quibus prospectum velint, ne in egestatem incidant. Quare tota hæc prohibitio de alimentis futuris, noe præteritis, quæ scilicet jam præstari debuissent, agit, eò quòd non amplius habeant rationem alimentorum, cum in præteritum nemo sit alendus, sed potius pura, ac simplicia debita censeantur.

V. Non admittitur transactio in quibusdam causis criminalibus; de quibus Dioclet. & Maxim. Imperat. in l. 18. C. h. t. in hæc verba rescribunt: *Transigere, vel pacisci de crimine capitali, excepto adulterio, prohibuitur non est, in aliis autem publicis criminibus, quæ sanguinis pœnam non ingerunt, transigere non licet citra falsi accusationem.*

§. V.

Forma Transactionis est vel essentialis, vel accidentalis. *Essentialis* duo concernit: nempe, ut transactio fiat de re omninò dubia, & jure incerto, sive lis jam sit intentata circa illud, sive possit intentari. l. 2. C. h. t. & constat ex dictis. Deinde, ut utrique transigenti onus aliquod imponatur: si enim uni res concederetur absque ullo onere, aut compensatione, esset vel donatio, vel compositio. l. 38. C. de P. Engl. h. t. n. 3. *Forma accidentalis* stat in modo

modo transigendi: post autem transactio fieri non tantum pacto nudo, sed etiam contractu nominato, & innominato. *l. 2. ff. l. 6. & 15. C. h. t.*

§. VI.

18 *Finis* Transactionis est, ut eâ finis litibus imponatur, & animi collitigantium invicem concilientur. Hinc DD. in *l. 10. C. h. t.* tradunt transactionem adeo esse favorabilem, ut pro hac in dubio sit judicandum per *l. cum 10. §. & 139. C. eod.* & ita interpretari debere, ut sustineatur per *c. constitutus. de Procurar. c. venerabilis. de dolo. & contum.*

§. VII.

19 *Effectus* Transactionis varii sunt, ac multiplices: *Primus est*, quod habeat vim rei iudicatae. *l. 20. C. h. t.* ibi: *non minorem auctoritatem transactionum esse quam rerum iudicarum, rectè à ratione placuit: siquidem nihil ita rationi congruit humano, quam ea, pna placuerant, custodiri.*

20 *Secundus est*, quod rebus, ac litibus incertis finem imponat. *c. 1. h. t. l. 10. C. Eod.* Et quidem si acceptilatione vel simplici, vel Aquilianâ stipulatione fuerit facta, ipso jure actionem perimit. *l. 4. C. h. t.* Si verò pacto solum convento inita sit, prior actio non ipso jure sublata censetur, sed ad eam excludendam, si actor agere perrexerit, exceptio reo competit. *l. 17. & 39.*

21 *Tertius est*, quod lis, ac controversia semel legitimâ transactione finitâ, nec rescripto Principis. *l. 15. nec prætectu instrumentorum* postea repertorum retractari possit. *l. 10. l. 20. l. 29. C. h. t. c. 1. Eod.*

22 *Quartus effectus est obligatio & actio ex transactione actori nata.* Interest verò, an transactio celebrata sit mediante stipulatione, an pacto convento? Si mediante stipulatione datur conditio certi, aut ex stipulatu. *l. 6. 17. 28. & 33. C. h. t.* Si mediante pacto, refert, utne transactio ab alterutra parte impleta

vel non? Si prius, datur actio præscriptis verbis, sicut ex alio contractu in nominato *d. l. 6. & 33.* Si posterius, datur conditio ex moribus, de Jure communi autem tantum exceptio: quia de consuetudine solum, & non ex dispositione Juris communis pacta nuda actionem pariunt per *l. 7. §. 4. ff. de Pactis. Panorm. inc. 1. n. 4. Eod.*

§. VIII.

Contraria Transactionis sunt modi, quibus rescinditur. Rescinditur autem I. utriusque transigentis consensu per *l. 14. C. h. t.* II. ob beneficium restitutionis in integrum: nam hoc etiam adversus transactionem conceditur, si exinde læsio contigerit. *t. t. C. Si adversus transact. &c.* III. Si transactio fuerit inita per metum cadentem in constantem virum. *l. 3. C. h. t. l. 7. & 1 fin. C. de his, que vi.* IV. propter dolum; ut si instrumenta noviter reperta fuissent dolosè occultata, vel si quis aliàs dolo malo inductus fuisset ad transigendum. *l. 4. 19. & 22. C. h. t.* V. si transactio fuerit inita ex falsis instrumentis, etiamsi tempore transactionis neutra pars falsitatem sciverit, sed utraque fuerit in bona fide, existimans instrumenta esse vera. *l. penult. c. eod.*

An autem transactio rescindi possit, si absquo dolo re ipsa per eam altera pars immodicè, & ultra dimidium lædatur? *difficilis questio est.* Affirmativæ impensè favere videtur *l. 5. C. de dolo malo.* ubi in transactione propter immodicam læsionem tribuitur actio in factum. Nihilominus negativa magis probatur ob apertissimum textum in *l. Lusius. 78. §. ult. ff. ad SCum Trebell.* ubi negatur rescissio transactionis factæ super fidei commissio universalis totius hæreditatis, etiamsi ex instrumentis postea repertis appareat, quadruplo plus in hæreditate fuisse, quam interveniente transactione fuerit restitutum nomine totius hæreditatis. Accedit ratio: quia non minor est autoritas transactionis, quam rerum

rerum judicatarum. l. 20. C. h. r. Atqui sententia rescindi non potest prætextu cujuscunque læsionis. r. r. C. Sententiam rescindi non posse. ergo. Neque obstat d. l. 5. C. de dolo malo. loquitur enim tantum de eo casu, quo aliàs daretur actio de dolo, ut patet ex ultimis verbis legis, sicque supponit, quòd in transactione dolus intervenerit, quo casu ultrò admittimus rescissionem, quemadmodum etiam in l. 65. §. 1. ff. de Condict. indeb. conceditur repetitio, si evidens calumnia subfuerit, vel aliàs transactio imperfecta invalida sit.

¶

TITULUS XXXVII. De Postulando.

SUMMARIA.

1. Quid sit Advocatus?
2. Advocatum constituunt Partes, vel Judex.
3. Usque 17. Qui advocare seu postulare possunt?
17. Usque 21. Advocatus non nisi causas probabiles suscipere potest.
21. Capita juramenti ab Advocato præstandi.
22. Advocati est tueri Clientem.
23. 24. 25. Advocatus negligens tenetur ad restitutionem. 26. Nequit deserere causam susceptam.
27. Potest petere justum salarium.

Lite per pactum, aut transactionem non decilâ judicium procedit, ubi causa etiam per alios agitur, & quidem primò per Advocatum, cujus munus est postulare pro alio, nempe ut jus suum reddatur Clienti.

§. I.

Definitur Advocatus, quòd sit vir gravis, autoritate & exultimatione præditus, qui propter excellentem juris cognitionem, nativam prudentiam, eloquentiam, & rerum multorum usum ad causas forenses agendas, vel defendendas quasi Patronus vocatur, ut in negotiis gravibus, & arduis patrocinium litigantibus præbeat, idque plerumque in scriptis

pugnando, & consulendo, ut notatur in tit. C. de Advocat. divers. judic.

§. II.

Causa efficiens sunt partes litigantes, que pro libitu sibi advocatos eligere possunt. l. 2. C. h. r. Quandoque tamen etiam Judex ex officio constituit, veluti si partes ob inopiam, vel ob mecum potentis adversarii advocatum habere, aut invenire nequeant. l. 1. §. 4. ff. §. l. 7. C. h. r. Et hoc in tantum procedit, ut si advocatus sine probabili causa patricinium suum alicui deneget, ipsi forò in perpetuum interdicatur, nec unquam ad agendum admittitur: est enim munus advocatiæ publicum, & ideo nemini sine causa reculandum. d. l. 7. Gail. 1. Obser. 43. n. 1. & 11.

§. III.

Subjectum advocatiæ est persona, que Patribus vel à Judice ad postulandum constituitur. Constitui autem possunt omnes rerum forensium periti, nisi nominatim prohibeantur. arg. l. 43. ff. de Procurat. Prohibetur verò l. minor 17. annis: quia necdum habet perfectum judicium, quò opus in postulando. l. 1. §. 3. ff. h. r.

II. Fœmina: quia in civile est, fœminas promiscuè se civilibus & virilibus negotiis immiscere. d. l. 1. §. 5. Excipitur, ut possit postulare pro filio condemnato per l. 4. §. 2. ff. de liberali causa.

III. Mutus, surdus, aut cœcus. Mutus: quia orare; & per orare causam in judicio nequit. Surdus: quia decretum Judicis exaudire non potest, eoque non exaudito, quasi non obtemperasset, ut contumax puniretur. Cœcus: quia insignia Magistratus videre, & revereri non potest. d. l. 1. §. 3. & 5.

IV. De gravibus criminibus damnatus: quia cum iste nec erga DEUM, nec erga se ipsum justitiam exercuerit, multò minus censendus est, velle illam in aliorum negotiis exercere. d. l. 1. §. 6. Sylvest. V. advocatus. n. 1.

V. Pro-